

Artur Hamryszczak*

Biograficzne Muzeum Dom Pamięci św. Jana Pawła II w Kraczkowej i jego rola duszpastersko-pedagogiczna

‘The John Paul II Memorial House’ Biographical Museum in Kraczkowa and Its Pastoral and Educational Role

Abstract: ‘The John Paul II Memorial House’ Biographical Museum in Kraczkowa was established in 2019. It is a parish biographical museum dedicated to Pope John Paul II. It is unique because it is located next to a rural parish. It basically consists of the collection made by Fr. Pastor Mieczysław Bizior thanks to the kindness of the papal secretary, Archbishop Mieczysław Mokrzycki. The museum is not the only element commemorating the Polish pope in the town. The idea of establishing the institution was born in response to a strong papal cult in the local parish St. Nicholas Church. The temple houses numerous artefacts – papal relics, such as the cross from Stefkowa, held by John Paul II during the Way of the Cross in 2005, liturgical vessels and the clergy’s attire. Thanks to the collected artefacts related to the saint patron, ‘The John Paul II Memorial House’ Biographical Museum in Kraczkowa is an element of the pastoral influence that the local parish exerts on the faithful. In addition to its religious role, the facility is also the cultural centre of the town. In the building, next to the exhibition halls, there are rooms for parish groups and the ‘Nicolaus’ choir and orchestra, which add splendour to celebrations at the local church, among others. The museum organises museum lessons and catecheses, as well as occasional exhibitions. Thanks to the cooperation with the local John Paul II Primary School, the museum is a place where children and young people are taught religious and patriotic values.

Keywords: John Paul II, church museum, biographical museum, Kraczkowa, integral education, pedagogical activity.

* Artur Hamryszczak (ORCID: 0000-0002-2578-9971) – dr historii, adiunkt w Ośrodku Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II, kontakt: artur.hamryszczak@kul.pl.

Wstęp¹

Jedną z najmłodszych parafialnych placówek muzealnych² jest otwarte w 2019 r. Muzeum Dom Pamięci św. Jana Pawła II, we wsi Kraczkowa³, koło Łańcuta, w diecezji przemyskiej. Organizatorem jest miejscowa parafia pw. św. Mikołaj Biskupa, a jej twórcą i kustoszem proboszcz ks. Mieczysław Bizior. Ze względu na krótką swoją działalność, muzeum nie doczekało się dotychczas żadnego opracowania naukowego. Jedynymi informacjami są krótkie noty w prasie lokalnej⁴ lub Internecie⁵ informujące o otwarciu placówki. Ograniczenia pandemiczne od wiosny 2020 r. spowodowały, że placówka funkcjonuje w ograniczonym zakresie, przez co muzeum jest szerzej nieznanie. W artykule ukazana zostanie geneza powstania placówki, przedstawione jej zbiory oraz cele duszpastersko-pedagogiczne muzeum realizowane w życiu lokalnej wspólnoty parafialnej.

Muzeum w Kraczkowej wpisuje się w nowy trend w polskim muzealnictwie kościelnym, który narodził się po śmierci Jana Pawła II w 2005 r. Oprócz

- 1 Dziękuję ks. Mieczysławowi Biziorowi, proboszczowi parafii pw. św. Mikołaja Biskupa w Kraczkowej oraz kustoszowi Muzeum Dom Pamięci Jana Pawła II w Kraczkowej za życzliwość oraz cenne uwagi i pomoc przy napisaniu artykułu.
- 2 Kościelne placówki muzealne dzielone są zazwyczaj na (archi)diecezjalne, parafialne, klasztorne, biograficzne, misyjne; B. Skrzydlewska, *Muzeum wyznaniowe. Funkcja – cele – zadania*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, 112 (2019) s. 355, DOI: 10.31743/abmk.2019.112.18; też, *Muzea Kościoła katolickiego w Polsce. Informator*, Kielce 2004, s. 14.
- 3 Kraczkowa – wieś w powiecie łańcuckim, woj. podkarpackim. Lokowana w 1369 r. Pierwszy wpis dotyczący parafii w Kraczkowej pochodzi z 1384 r. z dokumentu legata papieskiego Demetriusza, potwierdzający nadanie kapitule przemyskiej dziesięciny przez bpa przemyskiego Eryka. Pierwszy kościół powstał pod koniec XIV wieku lub początku XV wieku. Obecny kościół zbudowano w 1913 r., zastępując dotychczasowy drewniany. Mac, *Kraczkowa*, w: *Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, t. 4, red. F. Sulimierski, Warszawa 1883, s. 578–579; *Historia parafii*, Parafia Kraczkowa, <https://kraczkowa.przemyska.pl/more-2/>, dostęp: 02.01.2021.
- 4 W Kraczkowej otwarto Dom Pamięci św. Jana Pawła II, „Głos Gminy Łańcut”, 5 (2019) s. 13.
- 5 P. Czarniecki, *O kulcie Jana Pawła II w Kraczkowej*, Rafio Fara, 30 kwietnia 2019, <https://przemyska.pl/2019/04/30/kraczkowa-kult-jp2/>, dostęp: 02.01.2021; Aktualności: Dom Pamięci św. Jana Pawła II otwarty, Centrum Kultury Gminy Łańcut, 10 maja 2019, https://www.ck.gminalancut.pl/asp/pl_start.asp?typ=13&menu=22&dzialy=22&akcja=artykul&artykul=2395, dostęp: 02.01.2021.

powstałego wcześniej muzeum dedykowanego papieżowi w Wadowicach⁶, w wielu muzeach diecezjalnych utworzono stałe wystawy prezentujące papalia⁷ zgromadzone przez te instytucje. Najczęściej ukazywały one artefakty związane z wizytą Jana Pawła II w Kościele partykularnym, ale również inne, pochodzące najczęściej z darów duchownych lub kolekcjonerów. Stałe wystawy papaliów można oglądać m.in. w Muzeum Archidiecezjalnym im. św. Józefa Sebastiana Pelczara w Przemyślu⁸, Muzeum Diecezjalnym Tarnowie⁹ czy Muzeum Diecezjalnym im. Jana Pawła II w Drohiczynie¹⁰. Również w miejskich muzeach parafialnych zaaranżowano stałe wystawy papieskie np. w parafii pw. Matki Bożej Królowej Polski (konkatedralnej) w Stalowej Woli¹¹, w Ośrodku Kultury i Formacji Chrześcijańskiej w opactwie Benedyktynek w Jarosławiu¹² czy też w parafii pw. św. Piotra Apostoła i św. Jana z Dukli w Krośnie¹³.

Na tym tle wyróżnia się Muzeum Dom Pamięci św. Jana Pawła II w Kraczkowej, które jest kościelnym muzeum biograficznym¹⁴, funkcjonującym w wiejskiej

- 6 J. Pietruszka, *Muzeum Dom Rodzinny Ojca Świętego Jana Pawła II w Wadowicach – dom świętego*, w: *Muzea kościelne wobec nowych wyzwań*, red. N. W. Błażejczyk, P. Majewski, Warszawa 2019, s. 215–225.
- 7 Papalia – przedmioty należące do papieża Jana Pawła II lub związane z nim. J. Grzenia, *Papalia*, Słownik języka polskiego, <https://sjp.pwn.pl/poradnia/haslo/papalia-czy-papiana;6601.html>, dostęp: 30.11.2021.
- 8 *Muzeum Archidiecezjalne w Przemyślu. Przewodnik*, Przemyśl [b.d.w].
- 9 Muzeum Diecezjalne w Tarnowie, <https://muzeum.diecezja.tarnow.pl/>, dostęp: 30.11.2021.
- 10 *Instytucje*, Diecezja Drohiczyńska, <https://drohiczynska.pl/diecezja/instytucje/#tab-id-21>, dostęp: 02.01.2021.
- 11 Muzeum, wbrew oficjalnej nazwie, poświęcone jest nie tylko osobie Jana Pawła II, ale również NSZZ „Solidarność” w Stalowej Woli: S. Gurba, *Muzeum Jana Pawła II w Stalowej Woli – kościelna placówka muzealna przy parafii pw. Matki Bożej Królowej Polski*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, 107 (2017) s. 459–464, DOI: 10.31743/abmk.12157.
- 12 *Sala papieska*, Opactwo Jarosławskie, <https://opactwo.pl/zwiedzanie/sala-papieska/>, dostęp: 02.01.2021.
- 13 Parafia od 13 grudnia 2015 r. jest lokalnym sanktuarium św. Jana Pawła II: *Historia*, Sanktuarium Św. Jana Pawła II w Krośnie, <https://piotrajana.pl/sanktuarium/muzeum/>, dostęp: 02.01.2021.
- 14 Inne np. J. Szady, *Biography in the Museum: A Multimedia Presentation of Saint Zygmunt Szczęsny Feliński's Life*, „Biografistyka Pedagogiczna”, 5 (2020) nr 2, s. 173–189, DOI: 10.36578/BP.2020.05.24; A. Hamryszczak, *Muzeum Lat Dziecięcych Prymasa Tysiąclecia Stefana Kardynała Wyszyńskiego w Zuzeli*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, 114 (2020) s. 97–122, DOI: 10.31743/abmk.11773; *Muzeum św. Maksymiliana*

parafii. Placówka, poświęcona świętemu papieżowi powstała w Kraczkowej, choć miejscowość nie jest bezpośrednio związana z osobą papieża¹⁵. Twórcą muzeum jest proboszcz miejscowej parafii ks. Bizior¹⁶, pełniący również funkcję kustosza Muzeum Dom Pamięci św. Jana Pawła II. Powstanie placówki jest efektem jego długoletniej działalności duszpasterskiej, wychowawczej i patriotycznej w Kraczkowej. Jak sam podkreśla, muzeum jest owocem jego fascynacji życiem i nauczaniem Jana Pawła II¹⁷.

Geneza muzeum

Analizując motywy powstania wspomnianej instytucji kościelnej w Kraczkowej, należy zauważyć, że postać Jana Pawła II zajmowała ważne miejsce w życiu lokalnej społeczności, jeszcze przed erekcją muzeum. Mieszkańcy Kraczkowej uczestniczyli licznie w pielgrzymkach papieskich w Polsce, m.in. w 1997 r. we mszy św. w Krośnie. Ks. Bizior, który w 1998 r. został proboszczem parafii w Kraczkowej, rozpoczął szeroką akcję propagowania nauczania Jana Pawła II, nie ograniczając się tylko do przestrzeni kościoła. Dzięki jego inspiracji, w dniu 10 czerwca 1999 r. Szkoła Podstawowa w Kraczkowej, na wniosek społeczności rodziców i Rady Pedagogicznej przyjęła imię Jana Pawła II. Dzięki temu nauczanie papieskie zostało wpisane w misję wychowawczą szkoły, a patron stał się wzorem dla uczniów, nauczycieli i rodziców¹⁸.

[Marii Kolbego] w Niepokalanowie, <https://niepokalanow.pl/klasztor/muzeum/muzeum-sw-maksymiliana>, dostęp: 02.01.2021; Muzeum bł. ks. Jerzego Popiełuszki, <https://muzeumkspopieluszki.pl/>, dostęp: 02.01.2021.

- 15 Muzea parafialne często powstają dzięki samodzielnej inicjatywie proboszcza kolekcjonującego artefakty, bez związku z cennymi przedmiotami przechowywanymi w miejscowym skarbcu kościoła. W ten sposób powstało bardzo dużo muzeów parafialnych w diecezji tarnowskiej. T. Bukowski, *Urządzenie i funkcjonowanie muzeum parafialnego*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, 79 (2003), s. 152, DOI: 10.31743/abmk.9405.
- 16 Ks. Bizior przyjął święcenia kapłańskie w 1983 r. Jest proboszczem parafii pw. św. Mikołaja Biskupa w Kraczkowej od 1998 r.
- 17 Relacja ks. M. Biziora z dnia 5 sierpnia 2020 r. Zbiory autora.
- 18 *Z miłości do Jana Pawła II, Z ks. Mieczysławem Biziozem, proboszczem parafii Kraczkowa rozmawia Elżbieta Jękot, rzecznik prasowy Szkoły Podstawowej im. Jana Pawła II w Kraczkowej*, <https://www.niedziela.pl/arttykul/51434/nd/Z-milosci-do-Jana-Pawla-II>, dostęp: 02.01.2021.

W tym samym roku, dzięki staraniom proboszcza powołana została parafialna Akcja Katolicka. Swoje comiesięczne spotkania formacyjne członkowie organizacji ustalili na 16 dzień każdego miesiąca, dla podkreślenia daty wyboru Karola Wojtyły na Stolicę Piotrową. Również pozostali mieszkańcy parafii od 2002 r. gromadzą się w kościele w tym dniu¹⁹, wypełniając prośbę Jana Pawła II wyrażonej w Kalwarii Zebrzydowskiej, aby modlić się za niego za życia i po śmierci²⁰. W kościele parafialnym w Kraczkowej znajduje się również krzyż ze Stefkowej, który trzymał Jan Paweł II w swojej kaplicy podczas swojej ostatniej Drogi Krzyżowej w 2005 r.²¹ Krucyfiks ten cieszy się żywym kultem religijnym.

W czasie pontyfikatu Jana Pawła II mieszkańcy gromadzili różne artefakty związane z papieżem. Były to przedmioty z jego pielgrzymek do Polski oraz

- 19 Msza św. i nabożeństwo transmitowane są przez diecezjalne Radio Fara oraz TV Fara z Przemyśla oraz na stronie internetowej parafii. Relacja ks. M. Biziora z dnia 5 sierpnia 2020 r. Zbiory autora.
- 20 „Kiedy nawiedzałem to Sanktuarium w roku 1979, prosiłem, abyście się za mnie modlili, za życia mojego i po śmierci. Dziś dziękuję wam i wszystkim kalwaryjskim pielgrzymom za te modlitwy i za duchowe wsparcie, jakiego nieustannie doznaję. I nadal proszę: nie ustawajcie w tej modlitwie – raz jeszcze powtarzam – za życia mojego i po śmierci. Ja zaś, jak zawsze, będę odwzajemniał tę waszą życzliwość, polecając wszystkich Miłosiernemu Chrystusowi i jego Matce”. Jan Paweł II, *Kalwaria Zebrzydowska, 19 sierpnia 2002 r. Homilia podczas mszy św. w Kalwarii Zebrzydowskiej*, w: tenże, *Dzieła zebrane*, t. 9: *Homilie i przemówienia z pielgrzymek – Europa*, cz. 1: *Polska*, Kraków 2008, s. 920.
- 21 Krzyż wyrzeźbiony jest przez artystę Stanisław Trafalskiego ze Stefkowej k. Leska (diec. przemyska), dla niepełnosprawnej po wypadku żony Janiny. W 2000 r. przekazała go delegacji samorządowej, udającej się do Jana Pawła II na prywatną audiencję. Papież podarował krucyfiks swojemu sekretarzowi ks. Mieczysławowi Mokrzyckiemu. W czasie Drogi Krzyżowej w rzymskim Koloseum w 2005 r., w której uczestniczył w swojej kaplicy Jana Paweł II, na jego prośbę przekazano mu wspomniany krzyż, który trzymał w ręku do końca nabożeństwa. Po śmierci Jana Pawła II, ks. Mokrzycki przekazał krucyfiks swoim rodzicom, mieszkającym w Majdanie Łukawieckim k. Lubaczowa. Na prośbę ks. Biziora, proboszcza parafii pw. św. Mikołaja w Kraczkowej, Bronisława Mokrzycka, podarowała krzyż parafii, prosząc: „Niech ten krzyż idzie, niech go ludzie adorują, niech się przy nim modlą”. Abp Mokrzycki ustanowił proboszcza kustoszem papieskiego krzyża. W dniu 2 czerwca 2005 r., dwa miesiące po śmierci Jana Pawła II, w obecności Papieskiego Krzyża odprawiono w kościele w Kraczkowej Drogę Krzyżową z rozważaniami kard. Ratzingera. M. Bizior, *O Crux, ave, spes unica! Przytulić się do Papieskiego Krzyża*, „Wołanie z Wołynia”, 2 (105), 2012, s. 25–27.

z peregrynacji parafialnych do Włoch. Szczególnie dużo pamiątek związanych z Janem Pawłem II przywoził z rzymskich pielgrzymek ks. Bizior. Sprzyjała temu długoletnia przyjaźń kraczkowskiego proboszcza z ks. Mieczysławem Mokrzyckim²², sekretarzem papieskim. Część pamiątek ks. Bizior użyczył miejscowej szkole podstawowej, do tzw. kącika patrona. Jednak narastająca liczba artefaktów i wydawnictw dotyczących Jana Pawła II nie mogła być eksponowana z powodu braku miejsca w szkole i kościele parafialnym. Stąd też ważne było, aby urządzić odpowiednie miejsce w Kraczkowej do stałej prezentacji papaliów. Pewnym wzorem do powstania takiej placówki było papieskie muzeum mobilne z Muzeum Świętego Jana Pawła II Wielkiego z Krakowa, które przybyło do Kraczkowej, dzięki czemu mieszkańcy mieli możliwość zapoznania się z wystawą dotyczącą życia Jana Pawła II²³. Najważniejszym argumentem, który zdecydował o powołaniu przez ks. Biziora Muzeum Jana Pawła II w Kraczkowej, była słabnąca w wielu środowiskach, pamięć o życiu i działalności papieża, już kilka lat po jego śmierci w 2005 roku²⁴.

Na siedzibę parafialnego muzeum papieskiego ks. Bizior przeznaczył nieużytkowaną starą plebanię w Kraczkowej, wybudowaną w 1896 r. i wpisaną do rejestru zabytków²⁵. Została ona wyremontowana w 2014 r. dzięki m.in. dotacji Pod-

22 Ks. Bizior w latach 1981–1983 studiował w Wyższym Seminarium Duchownym w Przemyślu na jednym roku z przyszłym sekretarzem św. Jana Pawła II i Benedykta XVI, późniejszym abp lwowskim ks. Mokrzyckim.

23 Relacja ks. M. Biziora z dnia 5 sierpnia 2020 r. Zbiory autora.

24 Jak wspomina ks. Bizior, był on wstrząśnięty wydarzeniami na Pomorzu. W 2008 r. w Redzie, społeczność szkolna (rodzice, uczniowie, grono pedagogiczne) głosowała nad patronem Gimnazjum nr 1 przy Zespole Szkół nr 1. Wybrano wówczas na patrona Lecha Wałęsę, który wygrał z kandydaturą Jana Pawła II. Sytuacja ta zmobilizowała proboszcza z Kraczkowej do podjęcia jak najszybszych działań w celu przypomnienia postaci polskiego papieża, aby szczególnie dzieci i młodzież zapoznali się z jego spuścizną. Relacja ks. M. Biziora z dnia 5 sierpnia 2020 r. Zbiory autora.

25 Budynek powstał w 1896 r. staraniem ówczesnego proboszcza ks. Walentego Mazurka. Jest on wybudowany w stylu eklektycznym, z przewagą elementów klasycystycznych. Cechy stylowe posiada tylko elewacja frontowa, bogata w dekorację architektoniczną. Podczas remontu, zasadniczo zachowano rozplanowanie przestrzenne budynku, organizując jednak nowe sale na poziomie poddasza. Obiekt wpisano do rejestru zabytków; *Aktualności: Dom Pamięci św. Jana Pawła II wpisany do rejestru ów Powiat Łañcut*, <https://www.powiatlancut.pl/aktualnosci/muzeum-sw-jana-pawla-ii-w-kraczkowej,2533.html>, dostęp: 02.01.2021.

karpackiego Urzędu Marszałkowskiego²⁶ jako Muzeum Dom Pamięci św. Jana Pawła II. Placówkę uroczyście otwarto w dniu 30 kwietnia 2019 r., z udziałem władz państwowych i samorządowych oraz licznie zgromadzonych mieszkańców parafii. Poświęcenia muzeum dokonali metropolita przemyski abp Adam Szal i metropolita lwowski abp Mokrzycki²⁷.

Program zwiedzania

Muzeum papieskie zajmuje pięć sal (pokoi) na parterze budynku i dwa korytarze, w których zorganizowano wystawę osobistych rzeczy św. Jana Pawła II, artefaktów upamiętniających jego pontyfikat oraz publikacji dokumentujących życie i działalność polskiego papieża. Aranżacja wnętrza sal muzealnych ma charakter tradycyjny. W nowoczesnych, przeszkolonych gablotach umieszczone są artefakty papieskie i pamiątki związane z Janem Pawłem II. W celu lepszego ich wyeksponowania, zostały one punktowo podświetlone. Twórcą tematycznym ekspozycji jest ks. Bizior, a jej motywem przewodnim jest ukazanie zwiedzającym ideału życia chrześcijańskiego, poprzez drogę do świętości Jana Pawła II²⁸. W swojej koncepcji wystawienniczej ks. Bizior skupił się na takim wyeksponowaniu pamiątek, aby stanowiły one całość tematyczną, w sali w której się znajdują. Wybrane

26 Projekt: „Zachowanie i rozwój dziedzictwa kulturowego poprzez prace remontowo-konserwatorskie przy zabytkowym budynku starej plebanii w miejscowości Kraczkowa”, z udziałem darczyńców i wkładu własnego; Mapa dotacji, <https://mapadotacji.gov.pl/projekty/764842/>, dostęp: 02.01.2021.

27 M. Witczuk, *Otwarto Dom Pamięci św. Jana Pawła II*, „Głos Gminy Łańcut”, 5 (2019) s. 13; Abp Mokrzycki i abp Szal otworzyli Dom Pamięci św. Jana Pawła II, ekai, <https://www.ekai.pl/kraczkowa-abp-mokrzycki-i-abp-szal-otworzyli-dom-pamieci-sw-jana-pawla-ii/>, dostęp: 02.01.2021.

28 „Święci i błogosławieni to chrześcijanie w najpełniejszym tego słowa znaczeniu. Chrześcijanami nazywamy się my wszyscy, którzy jesteśmy ochrzczeni i wierzymy w Chrystusa Pana. Już w samej tej nazwie zawarte jest wzywianie Imienia Pańskiego. Drugie przykazanie Boże powiada: „Nie będziesz brał Imienia Pana Boga twego nadaremno”. Zatem jeśli jesteś chrześcijaninem, niech to nie będzie wzywianie Imienia Pańskiego nadaremno. Bądź chrześcijaninem naprawdę, nie tylko z nazwy, nie bądź chrześcijaninem byle jakim. „Nie każdy, który Mi mówi: «Panie, Panie!» [...], lecz ten, kto spełnia wolę mojego Ojca”. Jan Paweł II, *Rzeszów*, 2 czerwca 1991 r., *Homilia w czasie mszy świętej beatyfikacyjnej biskupa Józefa Sebastiana Pelczara*, w: tenże, *Dzieła zebrane*, t. 9, cz. 1, s. 450.

papieskie wypowiedzi, jako myśl przewodnia każdego z pomieszczeń ekspozycyjnych, umieszczone zostały na wielkoformatowych planszach w każdej z sal.

Obiekty zgromadzone w Muzeum Domu Pamięci Jana Pawła II w Kraczkowej są przykładem kolekcjonerstwa amatorskiego, które po powołaniu placówki przekształciło się w wyspecjalizowane. Muzeum powstało dzięki kolekcji prywatnej, która jest udostępniona poprzez ekspozycję muzealną. Jednak zbiory nadal są powiększane przez pozyskiwanie nowych eksponatów²⁹. Najcenniejsze osobiste artefakty papieskie, dziś mające charakter relikwii, przekazał abp Mokrzycki, drugi sekretarz św. Jana Pawła II. Metropolita lwowski podarował również najwięcej pamiątek związanych z papieżem Polakiem, które otrzymywał on w czasie swojego pontyfikatu od wiernych i różnych delegacji³⁰.

Zwiedzanie Muzeum Domu Pamięci rozpoczyna się od sieni, w której każdego wchodzącego do placówki witają plansze ze słowami Jana Pawła II: „Niech będzie pochwalony Jezus Chrystus”³¹ oraz „Szukałem Was, a teraz wy przyszście do mnie”³². Dla wzmocnienia efektu, po prawej stronie wchodzących, w gablocie umieszczono kompletny strój papieski (sutanna, buty, piuska). Dodatkowym elementem wyeksponowanym w sali są kolejne zeszyty „Księgi modlitw, podziękowań i prośb zanoszonych do Pana Boga przez wstawiennictwo świętego Jana Pawła II”, z których treścią można się zapoznać³³. Szczególne wrażenie na czytających wywołują podziękowania za otrzymane łaski. Wspomniane elementy silnie oddziałują na zwiedzających, którzy w placówce nie tylko obcuja

29 S. Gurba, *Święty Jan Paweł II widziany poprzez pamiątki kolekcjonerskie – Muzeum Jana Pawła II w Stalowej Woli*, „Kronika Diecezji Sandomierskiej”, 108 (2015) nr 9–10, s. 597.

30 Abp Mokrzycki przekazał m.in. naczynia liturgiczne używane przez Jana Pawła II oraz jego strój papieski.

31 „Pozdrawiam Was w imię Chrystusa tak, jak nauczyłem się pozdrawiać ludzi tutaj w Polsce...”. Jan Paweł II, *Warszawa, 2 czerwca 1979 r., Przemówienie powitalne na lotnisku Okęcie*, w: tenże, *Dzieła zebrane*, t. 9, cz. 1, s. 23.

32 Słowa Jana Pawła II wypowiedziane przed śmiercią, na wiadomość o tłumie młodych ludzi modlących się w jego intencji na Placu Świętego Piotra w Rzymie; M. Mokrzycki, B. Grysiak, *Miejsce dla każdego. Opowieść o świętości Jana Pawła II*, Kraków 2013, s. 186.

33 Księga została założona w parafii Kraczkowa w 2007 r. Została poświęcona podczas pielgrzymki parafialnej do Rzymu, gdzie położono ją na płytę nagrobną Jana Pawła II, wówczas służył Bożego. Dotychczas powstało kilka zeszytów.

z pamiątkami po św. Janie Pawle II, ale również są w miejscu duchowej obecności Świętego. Aranżacja sali stanowi jakby osobiste zaproszenie przez Jana Pawła II każdego przybywającego do tego miejsca, do poznania muzeum i jego zbiorów. Kolejne sale muzeum, mimo charakteru wystawienniczego, zachowują formę pokoi mieszkalnych. W oknach zawieszono stylowe firanki i zasłony, ściany pomalowano na biało, a parkietowe podłogi zaślano dywanami. Zachowano również zabytkowe, stare piece kaflowe. W niektórych pomieszczeniach umieszczono stylowe meble, regały na książki, stoliki czy też ławki, aby zwiedzający mógł na chwilę odpocząć i skorzystać z dostępnych papieskich publikacji lub też kontemplować papieskie artefakty. Wszystkie te elementy wyposażenia wnętrza harmonijnie się uzupełniają, dzięki czemu powstaje aura domowej atmosfery. Aranżacja sal jest tak sugestywna, że wywołuje u zwiedzających wrażenie, że Jan Paweł II jest fizycznie obecny w tym miejscu.

Z prawej strony sieni wchodzi się do sali poświęconej modlitwie różańcowej, która stanowiła dominujący rys pobożności maryjnej Jana Pawła II. Uwagę zwiedzających zwraca duża plansza z tekstem supliki do Królowej Różańca Świętego autorstwa Bartłomieja Longo, beatyfikowanego przez Jana Pawła II³⁴. W gablotach zgromadzono różańce o różnorodnej formie, którymi Jan Paweł II obdarowywał pielgrzymów przybywających na audyencje. Są tu również eksponowane różańce Benedykta XVI, a także Franciszka. Wystawę uzupełniają publikacje dotyczące tej modlitwy m.in. List apostolski Jana Pawła II *Rosarium Virginis Mariae*³⁵ czy też papieskie rozważania różańcowe.

W kolejnej sali zgromadzono publikacje dotyczące pontyfikatu Jana Pawła II. Są to różne serie wydawnicze, głównie o charakterze albumowym,

34 „O błogosławiony Różańcu Maryi, słodki łańcuchu, który łączysz z Bogiem; więzi miłości, która nas jednoczy z aniołami; wieżo ocalenia od napaści piekła; Bezpieczny porcie w morskiej katastrofie! Nigdy Cię już nie porzucimy. Będziesz nam pociechą w godzinie konania. Tobie ostatni pocałunek gasnącego życia. A ostatnim akcentem naszych warg będzie Twoje słodkie imię; o Królowo Różańca świętego z Pompei, o Matko nasza droga, o Ucieczko grzeszników, o Władczyni, Pocieszycielko strapionych, Bądź wszędzie błogosławiona, dziś i zawsze, na ziemi i w niebie. Amen”. Jan Paweł II, *List apostolski «Rosarium Virginis Mariae» do biskupów, duchowieństwa i wiernych o Różańcu Świętym*, w: tenże, *Dzieła zebrane*, t. 3: *Listy*, Kraków 2007, s. 593.

35 Jan Paweł II, *List apostolski «Rosarium Virginis Mariae» do biskupów, duchowieństwa i wiernych o Różańcu Świętym z dnia 16 października 2002 roku*, Katowice 2009.

zbiór dokumentów papieskich, nagrane audycje Radia „Via”, Polskiego Radia Rzeszów, filmy o Janie Pawle II, np. „Moja droga do Rzymu”.

W trzeciej sali zwiedzającym towarzyszą słowa Jana Pawła II wygłoszone podczas Drogi Krzyżowej w rzymskim Koloseum 25 marca 2005 r. („Łączę się z wami...”) ³⁶. W gablotach wyeksponowano okolicznościowe medale i breloczki dokumentujące ważne wydarzenia pontyfikatu i zagraniczne pielgrzymki apostołskie nie tylko Jana Pawła II, ale także Benedykta XVI i Franciszka. Wśród wystawionych artefaktów zwraca uwagę krzyż pektoralny i pierścionek biskupi Jana Pawła II czy też kielich i patena używane przez papieża ³⁷. Nawiązaniem do abp Mokrzyckiego, największego darczyńcy muzeum, są prezentowane okolicznościowe artefakty związane z jego posługą w metropolii lwowskiej.

Ostatnia sala, o największym metrażu, gromadzi okazałą liczbę pamiątek papieskich. Zwiedzającym towarzyszą słowa Jana Pawła II z inauguracji pontyfikatu w dniu 22 października 1978 r. „Otwórzcie drzwi Chrystusowi” ³⁸ oraz słowa wypowiedziane w dniu 2 czerwca 1979 r. na Placu Zwycięstwa w Warsza-

36 „Łączę się z wami w głębokiej inwokacji: «Kłaniamy Ci się, Chryste, i błogosławimy Tobie, żeś przez krzyż swój święty świat odkupić raczył». [...] I ja także ofiaruję moje cierpienia, aby dopełnił się Boży plan, a Jego słowo trwało wśród ludów. Jestem blisko tych wszystkich, którzy w tej chwili doświadczają cierpienia. Modłę się za każdego z nich. W tym dniu, w którym wspominamy ukrzyżowanego Chrystusa, wraz z wami patrzę na krzyż i oddaję mu cześć, powtarzając słowa liturgii: O Crux, ave spes unica!”. Jan Paweł II, *Koloseum, 25 marca 2005 r., Rozważanie na zakończenie drogi krzyżowej. Oddajemy cześć tajemnicy Krzyża Syna Bożego, albowiem właśnie z tej śmierci płynęła nowa nadzieja dla ludzkości*, w: tenże, *Dzieła zebrane*, t. 16: *Modlitwy i rozważania, cz. 2: Niedzielna modlitwa maryjna 1993–2005, rozważania, modlitwy*, Kraków 2009, s. 726.

37 Dary przekazane przez abp Mokrzyckiego.

38 „Nie lękajcie się, otwórzcie, otwórzcie na oścież drzwi Chrystusowi! Jego zbawczej władzy otwórzcie granice państw, systemów ekonomicznych i politycznych, kierunków cywilizacyjnych. Nie lękajcie się! Chrystus wie, „co jest w człowieku”. On jeden! A dzisiaj człowiek tak bardzo często nie wie co w nim jest, w głębokości jego duszy i serca. Tak często niepewny sensu życia na tej ziemi i ogarnięty zwątpieniem, które zamienia się w rozpacz. Pozwólcie więc, proszę was, błagam was z pokorą i zaufaniem! Pozwólcie Chrystusowi mówić do człowieka! On jeden ma słowa życia, tak, życia wiecznego”. Jan Paweł II, *Homilia w czasie mszy świętej inaugurującej pontyfikat, Rzym 22 października 1978 r.*, w: *Przemówienia i homilie Ojca Świętego Jana Pawła II*, red. M. Romanek, Kraków 2008, s. 11–12.

wie: „Niech zstąpi Duch Twój i odnowi oblicze ziemi”³⁹. W sali zgromadzono artefakty o różnorodnym charakterze, pogrupowane w tematyczne zbiory. Ukazują one Jana Pawła II nie tylko jako głowę Kościoła katolickiego, ale również jako zwykłego człowieka. Działalność pontyfikalną reprezentują ornaty mszalne, elementy stroju papieskiego (np. peleryna, buty, spinki do mankietów). Życie codzienne przybliżają drobne przedmioty jak np. zastawa stołowa, którą używał papież, bombki z jego choinki itp. Ciekawostką są szyszki sosnowe z ogrodów watykańskich zebrane przez abpa Mokrzyckiego i ks. Biziora oraz zasuszony owoc cytryny z tarasu watykańskiego, gdzie odpoczywał papież. Wszystkie te przedmioty mają dużą wartość sentymentalną i ukazują codzienność Jana Pawła II, przez co staje się on bliższy zwiedzającym.

W gablotach prezentowane są również książeczki okolicznościowe (*Libretta*) z papieskich mszy św. na Podkarpaciu, wielkiego jubileuszu chrześcijaństwa w 2000 roku, innych uroczystości watykańskich (Boże Narodzenie, Wielkanoc, beatyfikacje, msza pogrzebowa Jana Pawła II), w których brali udział wierni z parafii w Kraczkowej, czy też bilety wstępu na audyencje papieskie. Prezentowane są również kartki (*Santini*)⁴⁰ związane ze Świętami Bożego Narodzenia i Zmartwychwstania Pańskiego, przesyłane przez Jana Pawła II parafii i Szkole Podstawowej w Kraczkowej. Bardzo dużym zbiorem jest kolekcja polskich i zagranicznych numizmatów i banknotów poświęconych Janowi Pawłowi II, które wydawano w czasie jego pontyfikatu i po śmierci.

W sali eksponowane są również dary, które otrzymywał Jan Paweł II podczas audyencji i podróży apostolskich. Przykładem jest szklany puchar z Huty Szkła w Krośnie, dar księży diecezji przemyskiej dla papieża podczas jego pielgrzymki w 1997 r. w Krośnie. Innym ciekawym artefaktem jest chusteczka z Lednicy – dar o. Jana Góry OP dla Jana Pawła II. Do unikatowych

39 „I wołam, Ja, syn polskiej ziemi, a zarazem Ja – Jan Paweł II papież, wołam z całej głębi tego tysiąclecia, wołam w przeddzień święta Zesłania, wraz z wami wszystkimi: Niech zstąpi Duch Twój! Niech zstąpi Duch Twój! I odnowi oblicze ziemi. Tej ziemi!” Jan Paweł II, Warszawa 2 czerwca. *Homilia w czasie mszy św. odprawionej na Placu Zwycięstwa*, w: tenże, *Dzieła zebrane*, t. 9, cz. 1, s. 33 (30–33)

40 Więcej: S. Gurba, *Pochylić się nad obrazkiem. Papieskie „santini” ze zbiorów Muzeum Jana Pawła II w Stalowej Woli*, „Kronika Diecezji Sandomierskiej”, 111 (2018) nr 5–6, s. 375–380; M. Leszczyński, *Obrazek religijny w misji ewangelizacyjnej Kościoła*, „Resovia Sacra”, 21 (2014) s. 279–283.

przedmiotów należy ręcznie tkany szal ze złota nitką, który otrzymał papież od przedstawicieli delegacji z Indii.

Na ścianach sali wystawienniczej zawieszono trzy kopie portretów Jana Pawła II autorstwa Diny Bellotii⁴¹, które posiadają oryginalne autografy papieskie. Podobnie też oryginalny podpis papieski jest złożony pod błogostawieństwem z 1999 r. dla Szkoły Podstawowej w Kraczkowej oraz na obrazie, pamiątce z peregrynacji w 2003 r. kopii obrazu Ikony Matki Bożej Częstochowskiej w parafii w Kraczkowej⁴². Dyplomy te są dla wiernych nie tylko pamiątką, ale stanowią świadectwo osobistej troski Jana Pawła II o ich wspólnotę parafialną.

Przy wyjściu z sali, każdego zwiedzającego żegnają słowa Jana Pawła II, umieszczone na wielkoformatowej planszy, a wypowiedziane przez niego pod koniec pierwszej pielgrzymki do Polski w 1979 r.: „I dlatego – zanim stąd odejdę, proszę was, abyście całe to duchowe dziedzictwo, któremu na imię Polska, raz jeszcze przyjęli z wiarą, nadzieją i miłością”⁴³. Jest to zadanie, nałożone na każdego odwiedzającego muzeum w Kraczkowej przez Jana Pawła II i przypomniane przez kustosza ks. Biziora.

Uzupełnieniem ekspozycji papaliów w salach, są liczne wielkoformatowe zdjęcia zawieszone w korytarzu i klatce schodowej budynku. Przywołują one mszę św. Jana Pawła II odprawioną na lotnisku w Krośnie w 1997 r., podczas której licznie uczestniczyli mieszkańcy Kraczkowej i okolic. Inne fotogra-

41 W. Rędzioch, *Malarka papieży*, „Niedziela Ogólnopolska”, 21 (2000) (dostęp: 02.01.2021).

42 Oryginalność podpisu Jana Pawła II jest poświadczona pieczęcią watykańską i podpisem abpa Mokrzyckiego. Relacja ks. M. Biziora z dnia 5 sierpnia 2020 r. Zbiory autora.

43 „I dlatego – zanim stąd odejdę, proszę was, abyście całe to duchowe dziedzictwo, któremu na imię Polska, raz jeszcze przyjęli z wiarą, nadzieją i miłością – taką, jaką zaszczebia w nas Chrystus na chrzcie świętym; – abyście nigdy nie zwątpili i nie znużyli się, i nie zniechęcili; – abyście nie podcinali sami tych korzeni, z których wyrastamy. Proszę was: – abyście mieli ufność nawet wbrew każdej swojej słabości, abyście szukali zawsze duchowej mocy u Tego, u którego tyle pokoleń ojców naszych i matek ją znajdowało; – abyście od Niego nigdy nie odstąpili; – abyście nigdy nie utracili tej wolności ducha, do której On wyzwala człowieka, – abyście nigdy nie wzgardzili tą Miłością, która jest największa, która się wyraziła przez Krzyż, a bez której życie ludzkie nie ma ani korzenia, ani sensu. [...] Proszę was o to...”; Jan Paweł II, *Kraków 9 czerwca 1979 r., Homilia w czasie mszy św. odprawionej na Błoniach*, w: tenże, *Dzieła zebrane*, t. 9, cz. 1, s. 161.

nie ukazują Lwów w czasie papieskiej wizyty w 2001 r., co stanowi nawiązanie do abpa Mokrzyckiego, metropolity lwowskiego i przyjaciela parafii w Kraczkowej. Niezwykle przejmujące i sugestywne są fotografie ukazujące wiernych modlących się w czasie agonii Jana Pawła II oraz przeżywanej żałoby po śmierci papieża. Wspomniane fotosy stanowią symboliczną klamrę spinającą wizytę w muzeum: od radości ze spotkania z Janem Pawłem II poprzez zgromadzone pamiątki, po smutek i refleksję po zakończeniu zwiedzania, przypominając żal po śmierci papieża. Wykorzystanie w aranżacji korytarza dużych zdjęć z pielgrzymek przywołuje starszym zwiedzającym ich udział w peregrynacjach papieskich, a dla młodych jest okazją do zapoznania się z minionymi wydarzeniami.

Jednak muzealna przestrzeń wystawiennicza nie ogranicza się tylko do budynku Muzeum Domu Pamięci Jana Pawła II. Jej uzupełnieniem, a raczej dopełnieniem jest kościół parafialny pw. św. Mikołaja Biskupa, w którym również są przechowywane pamiątki i relikwie papieskie. W prawej nawie świątyni, po beatyfikacji Jana Pawła II w 2011 r. umieszczono nadstawę ołtarzową ze specjalnie wykonaną przeszkloną szafą, w której umieszczono krzyż ze Stefkowej trzymany przez Jana Pawła II podczas jego ostatniej Drogi Krzyżowej w 2005 r. Krucyfiks jest również głównym elementem kultu papieskiego, który promieniuje z tego parafialnego kościoła na inne wspólnoty Kościoła partykularnego⁴⁴. Innymi artefaktami umieszczonymi w gablocie są kielich i patena, których używał do sprawowania mszy św. Jan Paweł II⁴⁵, buty, biały pas sutanny⁴⁶ oraz relikwie włosów. Wspomniane przedmioty stanowią elementy kultu religijnego wiernych przybywających do kościoła w Kraczkowej. Sprowadza ich do tego miejsca wiara w pośrednictwo Jana Pawła II, któremu zawierają swoje

44 Krzyż peregrynował m.in. w parafiach diecezji przemyskiej, wrocławskiej oraz na Ukrainie, Szwecji i Węgrzech. J. Łobos, *Peregrynacja krzyża Jana Pawła II w archidiecezji przemyskiej*, Przemyśl 2011, s. 2; M. Bizior, *O Crux, ave, spes unica! Przytulić się do Papieskiego Krzyża*, s. 26–27.

45 Naczynia liturgiczne są używane podczas mszy św. każdego drugiego dnia miesiąca, w czasie nabożeństwa za wstawiennictwem św. Jana Pawła II.

46 Wierni, przekonani o skuteczności modlitwy i fizycznego dotknięcia pasa papieskiego, często proszą ks. Biziora o jego przywiezie do ciężko chorych. Zgodnie ze złożonymi świadectwami, niektórzy dostąpili niewytłumaczalnej medycznie poprawy swego stanu zdrowia. Relacja ks. M. Biziora w dniu 5 sierpnia 2020 r.

modlitwy oraz wdzięczność za wysłuchane prośby. Każdego drugiego dnia miesiąca od 2 maja, o godzinie 20 jest odprawiana msza św. za wstawiennictwem Jana Pawła II, po czym odmawiany jest różaniec, odprawiana Droga Krzyżowa, a nabożeństwo wieńczy procesja do obelisku Jana Pawła II, ustawionego na placu kościelnym. Końcowym akordem uroczystości są dzwony bijące o godzinie 21.37 dla upamiętnienia śmierci papieża Polaka⁴⁷.

Kościół w Kraczkowej jest nie tylko sanktuarium Jana Pawła II, ale także miejscem gdzie pielęgnuje się pamięć o jego życiu i nauczaniu. O żywotności kultu i pamięci świadczą sukcesywnie przybywające elementy uwiecznienia postaci Jana Pawła II. W 2005 r. ustawiono obelisk na placu kościelnym, poświęcony pontyfikatowi Jana Pawła II. Natomiast 18 maja 2020 r. zawieszono tablicę na kościele parafialnym w setną rocznicę urodzin Karola Wojtyły / Jana Pawła II.

Misja muzeum

Muzeum Dom Pamięci Jana Pawła II w Kraczkowej realizuje zadania, które przedstawił podczas uroczystego otwarcia abp Mokrzycki: „Dzisiaj, gdy wielu ludzi atakuje św. Jana Pawła II, my otwieramy jego muzeum. Niech ono będzie miejscem poznania i zrozumienia tego, co chciał nam przekazać w swoich naukach, kazaniach, encyklikach, pielgrzymkach i modlitwach. Niech nasza dzisiejsza obecność będzie modlitwą za tych, którzy dziś pogardzają jego życiem, oczerniają go i kłamliwie osądzają. [...] Ufam, że [...] muzeum, które dzisiaj otwieramy, będzie miejscem pamięci o naszym rodaku i spełni wymiar edukacyjny, ponieważ muzeum to nie tylko miejsce pamięci, ale miejsce poznawania i odkrywania wartości, jakie pozostawił nam św. Jan Paweł II”⁴⁸.

Przedstawiona przez abpa Mokrzyckiego misja muzeum jest realizowana w różnorodny sposób m.in. poprzez odpowiednią aranżację wystawienniczą papaliów. Ekspozycja w muzeum biograficznym ma nie tylko zachować pamięć o wybitnym człowieku, ale również wyrazić cześć dla jego życia i działalności. Dlatego też wizyta w takiej placówce powinna wzbudzić emocje u zwiedzają-

47 Relacja ks. M. Biziora z dnia 5 sierpnia 2020 r. Zbiory autora.

48 Abp Mokrzycki i abp Szal otworzyli Dom Pamięci św. Jana Pawła II, ekai.

cych, poprzez zwrócenie ich uwagi na wyjątkowość i niepowtarzalność miejsca w którym się znajdują i eksponatów które oglądają⁴⁹. W kościelnym muzeum biograficznym zarówno miejsce, jak i zgromadzone tam przedmioty tworzą atmosferę sakralną i pozwalają na doznanie głębokich przeżyć duchowych⁵⁰. Zgodnie z tymi założeniami, w muzeum w Kraczkowej poprzez zgromadzone artefakty odwiedzający poznają życie i nauczanie Jana Pawła II, ukazane na tle historii Polski i świata. Oprócz oddziaływania artefaktów, ważną rolę odgrywa również dyskretne prowadzenie zwiedzającego poprzez stosowny komentarz w kolejnych salach wystawienniczych. Dzięki temu każdy zwiedzający sam uczestniczy w lekcji prowadzonej w muzealnym wnętrzu. Cytaty wypowiedzi papieskich, umieszczone na wielkoformatowych tablicach, poprzez swoją treść i formę mają zostać zapamiętane przez odwiedzających muzeum, aby towarzyszyć im w życiu, zachęcając do samodzielnego sięgnięcia do nauczania Jana Pawła II. Całość wystawy ukazuje również ścisły związek życia parafii w Kraczkowej, z działalnością papieża Polaka w skali globalnej.

W Kraczkowej, tak jak w innych muzeach kościelnych⁵¹, katecheci przyprowadzają uczniów, aby przy pamiątkach papieskich, przeprowadzić lekcje religii. Muzeum stanowi również uzupełnienie edukacji szkolnej, jako element uczenia się przez powiązanie różnych fragmentów wiedzy w środowisku pozaszkolnym, dzięki oddziaływaniu otoczenia⁵². Dlatego też w Kraczkowej organizowane są

49 A. Frąckowiak, M. i J. Półturzyccy, *Muzea biograficzne*, w: *Muzea biograficzne w procesie edukacji kulturalnej. Ekspozycje Fryderyka Chopina*, red. H. Depta, A. Frąckowiak, M. Gromadzka, M., J. i M. Półturzyccy, Warszawa-Radom 2013, s. 45.

50 A. Rusak, *Aktualność pastoralnej i dydaktycznej roli polskich muzeów i skarbców kościelnych*, w: *Muzeum kościelne w perspektywie zadań i trendów współczesnego muzealnictwa*, red. T. Dudek Bujarek, Katowice 2013, s. 33.

51 W. Partyka, *Funkcja duszpasterska Muzeum Archidiecezjalnego im. bł. Józefa Sebastiana Pelczara, Biskupa w Przemyślu*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, 79 (2003) s. 142, DOI: 10.31743/abmk.9399 ; W. Szczebak, *Muzeum Diecezjalne w Tarnowie wobec celów i zadań muzealnictwa kościelnego*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, 67 (1997) s. 128, DOI: 10.31743/abmk.8723; S. Gurba, *Pedagogiczna rola muzeów kościelnych na wybranych przykładach działań Muzeum Parafialnego w Grybowie*, „Pedagogika Katolicka”, 15 (2014) z. 2, s. 106.

52 D. Konieczka-Śliwińska, S. Roszak, *Między szkołą, muzeum i archiwum. Dylematy współpracy i konkurencji w edukacji historycznej*, „Klio. Czasopismo poświęcone dziejom Polski i powszechnym”, 34 (2015) s. 55.

lekcje muzealne w oparciu o pamiątki papieskie. Wybrane zagadnienia dotyczące życia i nauczania Jana Pawła II, jego duchowości, pielgrzymek apostołskich w Polsce i na świecie są przedstawiane przy wykorzystaniu zgromadzonych eksponatów. W muzealnych lekcjach poświęconych patronowi uczestniczą uczniowie wszystkich etapów edukacji z miejscowego Przedszkola i Szkoły Podstawowej. Dzięki tej działalności muzeum wspomaga rodzinę, szkołę i Kościół w procesie wychowania do życia w społeczeństwie opartym na wartościach duchowych i patriotycznych⁵³.

Muzea stanowią również ważne ośrodki kultury i edukacji społeczeństwa, poprzez gromadzenie zbiorów, prowadzenie działalności wystawieniowej, odczytowej, naukowej, artystycznej, promocyjnej itp.⁵⁴ Również ustawodawstwo kościelne, podkreśla dużą rolę muzeów ecclesialnych na polu kultury. Są one określane jako „instrumenty chrześcijańskiej ewangelizacji”⁵⁵. Muzeum parafialne zgodnie z zaleceniami ustawodawcy kościelnego ma być zintegrowane z programem duszpasterskim miejscowej parafii. Powinno być nie tylko placówką gromadzącą dziedzictwo historyczno-artystyczne, ale jego ważną rolą jest promocja kultury oraz aktywności duszpasterskiej i katechetycznej⁵⁶. Współcześnie głównym zadaniem kościelnych instytucji muzealnych jest ich działalność duszpasterska⁵⁷. Muzeum w Kraczkowej, zgodnie

53 A. Rusak, *Aktualność pastoralnej i dydaktycznej roli polskich muzeów i skarbców kościelnych*, s. 36.

54 A. Frąckowiak, M. i J. Półturzyccy, *Muzea – ośrodki kultury i edukacji*, w: *Muzea biograficzne w procesie edukacji kulturalnej*, s. 41–44.

55 M. Leszczyński, *Muzea kościelne według aktualnego prawodawstwa Kościoła katolickiego*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, 85 (2006) s. 107, DOI: 10.31743/abmk.10051; tenże, *Ochrona zabytków kultury sakralnej w świetle aktualnego prawa Kościoła Katolickiego*, „Muzealnictwo”, 49 (2009) s. 80.

56 Tenże, *Funkcja pastoralna muzeów kościelnych: (omówienie dokumentu Stolicy Apostolskiej)*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, 79 (2003) s. 148–149, DOI: 10.31743/abmk.9401.

57 B. Skrzydlewska, *Problemy i wyzwania muzealnictwa kościelnego w Polsce. Historia i współczesność*, w: *Muzea kościelne wobec nowych wyzwań*, s. 143; H. Pyka, *Muzeum Kościoła. Charakter i funkcja*, w: *Muzeum kościelne w perspektywie zadań i trendów współczesnego muzealnictwa*, Katowice 2013, s. 21; Papieska Komisja ds. Kościelnych Dóbr Kultury, *List okólny „Funkcja pastoralna muzeów kościelnych”*, 15 VIII 1999 r., przeł. ks. F. Nieckarz, „Biuletyn Muzeum Diecezjalnego”, 4 (2000–2001) s. 5–76.

z postawionymi jej zadaniami, stanowi narzędzie oddziaływania kulturalnego i duszpasterskiego miejscowej parafii. Sprzyja temu projekt budynku, łączący funkcje muzealne z duszpastersko-kulturalnymi. W Domu Pamięci Jana Pawła II poza salami wystawienniczymi, znajdują się również pomieszczenia dla różnych grup parafialnych, Rady Duszpasterskiej, Poradni Rodzinnej oraz sala prób orkiestry i chóru parafialnego „Nicolaus”. Są również przygotowane pokoje gościnne. Dzięki takiemu rozwiązaniu połączono funkcje religijne, kulturalne i społeczne, a miejsce pełni centrum całościowej formacji człowieka wierzącego.

Papieska placówka muzealna w Kraczkowej ma również istotny wpływ na integralny rozwój i wychowanie dzieci i młodzieży. W miejscowej Szkole Podstawowej uroczyscie obchodzone są dni patrona św. Jana Pawła II. W roku szkolnym, każdego 16 dnia kolejnego miesiąca w szkole odbywa się uroczysty apel poświęcony Janowi Pawłowi II. Natomiast celebracja rocznicy wyboru na Stolicę Piotrową (16 X), imienin (4 XI), urodzin (18 V) i śmierci (2 IV) Jana Pawła II ma bardziej rozbudowany program. Społeczność szkolna z poczem sztandarowym uczestniczy w mszy św. w kościele parafialnym, a następnie gromadzi się przy pamiątkach papieskich w muzeum. Dzięki tej harmonijnej współpracy z miejscowym Przedszkolem i Szkołą Podstawową, Dom Pamięci stanowi element spójnego wychowania dzieci i młodzieży w oparciu o wzorzec wybitnego Polaka i świętego Kościoła katolickiego⁵⁸.

Elementami kultury są nie tylko artefakty materialne, ale również duchowe np. muzyka będąca w służbie misji Kościoła. Jan Paweł II zwracał uwagę, aby dzięki niej rzeczywistość niewidzialna, duchowa przyciągała słuchaczy do Boga⁵⁹. W Kraczkowej dbałość o kulturę muzyczną znalazła wyraz w powołaniu parafialnego amatorskiego chóru i orkiestry kameralnej „Nikolaus”⁶⁰,

58 D. Wajsprych, *Wychowanie integralne jako emancypacyjna przestrzeń edukacji religijnej*, „Paedagogia Christiana”, 21 (2008) nr 1, s. 53–65, DOI: 10.12775/Pch.2008.003; M. Opiela, *Integralne wychowanie człowieka w koncepcji pedagogicznej Edmunda Bojanowskiego*, „Roczniki Pedagogiczne”, 9 (2017) s. 39–49, DOI:10.18290/rped.20179s-4.

59 M. Leszczyński, *Troska Papieskiej Komisji ds. Kościelnych Dóbr Kultury o zachowanie dziedzictwa kulturowego Kościoła*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, 86 (2006) s. 17–18, DOI: 10.31743/abmk.10068.

60 Nazwa nawiązuje do patrona kościoła w Kraczkowej św. Mikołaja Biskupa.

której siedziba mieści się w budynku muzeum⁶¹. Zespół uświetnia swoimi koncertami nabożeństwa w kościele parafialnym w Kraczkowej oraz w innych świątyniach i salach koncertowych Europy.

Inną formą działalności kulturalnej i edukacyjnej placówki są organizowane okresowe wystawy. Mają one na celu pielęgnowanie wśród mieszkańców Kraczkowej pamięci o św. Janie Pawle II. W 2020 r. w salach Muzeum Domu Pamięci Jana Pawła II prezentowano ekspozycję poświęconą setnej rocznicy urodzin Karola Wojtyły, przygotowywaną przez Centrum św. Jana Pawła II „Nie lękajcie się!” w Krakowie. Organizowane są również wystawy nagrodzonych prac w konkursach dla dzieci i młodzieży ogłaszanych przez Przedszkole i Szkołę Podstawową w Kraczkowej.

Muzea kościelne są specyficznymi placówkami, gdzie wiodącym elementem jest sfera duchowa i religijna. Przez oglądane tam artefakty poznaje się piękno Boga, odczytując drogę wiary i świętości minionych pokoleń⁶². W związku z tym ustawodawca kościelny apeluje, aby zwiedzający przygotowali się do niej duchowo przed wizytą w muzeum. Realizacji tego postulatów służy program wizyty w muzeum papieskim w Kraczkowej opracowany przez kustosa, ks. Biziora. Proponowany program obejmuje najpierw modlitwę w kościele, aby duchowo przygotować się do kontemplacji pamiątek, a dopiero potem zwiedzanie muzeum. Wizyta w Domu Pamięci Jana Pawła II powinna być dopełnieniem pobytu w Kraczkowej i przyczynić się do lepszego poznania życia i nauki Jana Pawła II poprzez obcowanie z artefaktami papieskimi.

61 Chór i orkiestra kameralna powstały w 2004 r. przy kościele parafialnym pw. św. Stanisława Biskupa, założone przez Zdzisława Magonia, prezesa Towarzystwa Muzycznego w Kraczkowej. Początkowo celem była oprawa liturgii w kościele parafialnym. „Zasłużony dla Kultury Polskiej”, którą przyznał Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego RP Wicepremier Piotr Gliński. Grupą już w 2012 r. uzyskała nominację do nagrody Fryderyki 2012 w kategorii „Album roku – muzyka chóralna i oratoryjna” za płytę z muzyką Józefa Elsnera. W dniu 22 listopada 2008 r. zespół brał udział w oprawie ingresu abpa Mokrzyckiego do lwowskiej katedry. Corocznie wykonuje również koncert w rocznicę śmierci Jana Pawła II w zamku w Łańcucie. Chór i Orkiestra Kameralna „Nicolaus”, www.chornicolaus.pl/, dostęp: 4.04.2021.

62 M. Leszczyński, *Muzea kościelne według aktualnego prawodawstwa Kościoła katolickiego*, s. 107; tenże, *Funkcja pastoralna muzeów kościelnych: (omówienie dokumentu Stolicy Apostolskiej)*, s. 149.

Podsumowanie

Muzeum Dom Pamięci Jana Pawła II, które powstało w 2019 r. w Kraczkowej wiernie realizuje zadania postawione mu przez Kościół. Cytując świętego patrona, placówka stała się miejscem „poznania, radości, katechezy i duchowości”⁶³. To wiejskie parafialne muzeum biograficzne, ściśle związane z lokalnym Kościołem, stało się też miejscem o którym mówił Jan Paweł II, że ma być „stale żyjącym, w którym dokonuje się przekazywanie w czasie geniuszu i duchowości wspólnoty wierzących”⁶⁴.

Streszczenie: Muzeum Dom Pamięci Jana Pawła II w Kraczkowej powstało w 2019 r. Jest to parafialne muzeum biograficzne, poświęcone papieżowi Janowi Pawłowi II, które ma charakter unikany w Polsce gdyż powstało przy wiejskiej parafii. Podstawą zbiorów jest kolekcja zgromadzona przez ks. proboszcza Mieczysława Biziora, dzięki życzliwości sekretarza papieskiego abpa Mieczysława Mokrzyckiego. Muzeum stanowi kolejny element upamiętniający papieża Polaka. Idea powołania placówki zrodziła się poprzez silny kult papieski w miejscowym kościele parafialnym pw. św. Mikołaja Biskupa. W świątyni przechowywane są liczne artefakty-relikwie papieskie np. krzyż ze Stefkowej, trzymany przez Jana Pawła II podczas drogi krzyżowej w 2005 r. czy też naczynia liturgiczne i strój duchowny. Muzeum Dom Pamięci św. Jana Pawła II w Kraczkowej poprzez zgromadzone artefakty związane ze świętym patronem, stanowi element oddziaływania duszpasterskiego miejscowej parafii na wiernych. Placówka oprócz roli religijnej jest również centrum kulturalnym miejscowości. W budynku obok sal wystawienniczych znajdują się pomieszczenia grup parafialnych oraz chóru i orkiestry „Nicolaus”, który uświetnia m.in. uroczystości w miejscowym kościele. W muzeum organizowane są lekcje muzealne i katechezy oraz okolicznościowe wystawy. Dzięki współpracy z miejscową Szkołą Podstawową im. Jana Pawła II muzeum stanowi miejsce integralnego rozwoju dzieci i młodzieży w wartościach religijnych i patriotycznych.

Słowa kluczowe: Jan Paweł II; muzeum kościelne; muzeum biograficzne; Kraczkowa; integralne wychowanie, działalność pedagogiczna.

63 Tenże, *Funkcja pastoralna muzeów kościelnych: (omówienie dokumentu Stolicy Apostolskiej)*, s. 149.

64 Tamże.

Bibliografia

Źródła

- Jan Paweł II, *Homilia w czasie mszy świętej inaugurującej pontyfikat, Rzym 22 października 1978 r.*, w: *Przemówienia i homilie Ojca Świętego Jana Pawła II*, red. M. Romanek, Kraków 2008, s. 9–13.
- Jan Paweł II, *Kalwaria Zebrzydowska, 19 sierpnia 2002 r. Homilia podczas mszy św. w Kalwarii Zebrzydowskiej*, w: Jan Paweł II, *Dzieła zebrane*, t. 9: *Homilie i przemówienia z pielgrzymek – Europa*, cz. 1: *Polska*, Kraków 2008, s. 918–920.
- Jan Paweł II, *Koloseum, 25 marca 2005 r., Rozważanie na zakończenie drogi krzyżowej. Oddajemy cześć tajemnicy Krzyża Syna Bożego, albowiem właśnie z tej śmierci wpełnęła nowa nadzieja dla ludzkości*, w: Jan Paweł II, *Dzieła zebrane*, t. 16: *Modlitwy i rozważania*, cz. 2: *Niedzielna modlitwa maryjna 1993–2005, rozważania, modlitwy*, Kraków 2009, s. 726.
- Jan Paweł II, *Kraków 9 czerwca 1979 r., Homilia w czasie mszy św. odprawionej na Błoniach*, w: Jan Paweł II, *Dzieła zebrane*, t. 9: *Homilie i przemówienia z pielgrzymek – Europa*, cz. 1: *Polska*, Kraków 2008, s. 157–161.
- Jan Paweł II, *List apostolski «Rosarium Virginis Mariae» do biskupów, duchowieństwa i wiernych o Różańcu Świętym*, w: Jan Paweł II, *Dzieła zebrane*, t. 3: *Listy*, Kraków 2007, s. 571–593.
- Jan Paweł II, *List apostolski «Rosarium Virginis Mariae» do biskupów, duchowieństwa i wiernych o Różańcu Świętym z dnia 16 października 2002 roku*, Katowice 2009.
- Jan Paweł II, *Rzeszów, 2 czerwca 1991 r., Homilia w czasie mszy świętej beatyfikacyjnej biskupa Józefa Sebastiana Pelczara*, w: Jan Paweł II, *Dzieła zebrane*, t. 9: *Homilie i przemówienia z pielgrzymek – Europa*, cz. 1: *Polska*, Kraków 2008, s. 449–451.
- Jan Paweł II, *Warszawa 2 czerwca. Homilia w czasie mszy św. odprawionej na Placu Zwycięstwa*, w: Jan Paweł II, *Dzieła zebrane*, t. 9: *Homilie i przemówienia z pielgrzymek – Europa*, cz. 1: *Polska*, Kraków 2008, s. 30–33.
- Jan Paweł II, *Warszawa, 2 czerwca 1979 r., Przemówienie powitalne na lotnisku Okęcie*, w: Jan Paweł II, *Dzieła zebrane*, t. 9: *Homilie i przemówienia z pielgrzymek – Europa*, cz. 1: *Polska*, Kraków 2008, s. 23–24.
- Papieska Komisja ds. Kościelnych Dóbr Kultury, *List okólny „Funkcja pastoralna muzeów kościelnych”*, 15 VIII 1999 r., przeł. ks. F. Nieckarz, „Biuletyn Muzeum Diecezjalnego”, 4 (2000–2001) s. 5–76.

Relacje

- Relacja ks. Mieczysława Biziora, proboszcza parafii pw. św. Mikołaja Biskupa i kustosza Muzeum Dom Pamięci Jana Pawła II w Kraczkowej, z dnia 5 sierpnia 2020 r.

Opracowania

- Abp Mokrzycki i abp Szal otworzyli Dom Pamięci św. Jana Pawła II, ekai, <https://www.ekai.pl/kraczkowa-abp-mokrzycki-i-abp-szal-otworzyli-dom-pamieci-sw-jana-pawla-ii/>, dostęp: 02.01.2021.
- Aktualności: Dom Pamięci św. Jana Pawła II otwarty, Centrum Kultury Gminy Łańcut, 10 maja 2019, https://www.ck.gminalancut.pl/asp/pl_start.asp?typ=13&menu=22&dzialy=22&akcja=artykul&artykul=2395, dostęp: 2.01.2021.
- Bizior M., *O Crux, ave, spes unica! Przytulić się do Papieskiego Krzyża*, „Wołanie z Wołyńia”, 2 (105), 2012, s. 25–27.
- Bukowski T., *Urządzenie i funkcjonowanie muzeum parafialnego*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, 79 (2003) s. 151–159, DOI: 10.31743/abmk.9405.
- Chór i Orkiestra Kameralna NICOLAUS, www.chornicolaus.pl/, dostęp: 4.04.2021.
- Czarniecki P., *O kulcie Jana Pawła II w Kraczkowej*, Rafio Fara, 30 kwietnia 2019, <https://przemyska.pl/2019/04/30/kraczkowa-kult-jp2/>, dostęp: 02.01.2021.
- Dom Pamięci św. Jana Pawła II wpisany do rejestru ów Powiat Łańcut*, <https://www.powiatlancut.pl/aktualnosci/muzeum-sw-jana-pawla-ii-w-kraczkowej,2533.html>, dostęp: 02.01.2021.
- Frąckowiak A., Półturzyccy M. i J., *Muzea – ośrodki kultury i edukacji*, w: *Muzea biograficzne w procesie edukacji kulturalnej. Ekspozycje Fryderyka Chopina*, red. H. Depta, A. Frąckowiak, M. Gromadzka, M., J. i M. Półturzyccy, Warszawa-Radom 2013, s. 41–44.
- Frąckowiak A., Półturzyccy M. i J., *Muzea biograficzne*, w: *Muzea biograficzne w procesie edukacji kulturalnej. Ekspozycje Fryderyka Chopina*, red. H. Depta, A. Frąckowiak, M. Gromadzka, M., J. i M. Półturzyccy, Warszawa-Radom 2013, s. 45–57.
- Grzenia J., *Papalia*, Słownik Języka Polskiego, <https://sjp.pwn.pl/poradnia/haslo/papalia-czy-papiana;6601.html>, dostęp: 30.11.2021.
- Gurba S., *Muzeum Jana Pawła II w Stalowej Woli – kościelna placówka muzealna przy parafii pw. Matki Bożej Królowej Polski*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelnego”, 107 (2017) s. 459–464, DOI: 10.31743/abmk.12157.
- Gurba S., *Pedagogiczna rola muzeów kościelnych na wybranych przykładach działań Muzeum Parafialnego w Grybowie*, „Pedagogika Katolicka”, 15 (2014) z. 2, s. 99–110.
- Gurba S., *Pochylić się nad obrazkiem. Papieskie „santini” ze zbiorów Muzeum Jana Pawła II w Stalowej Woli*, „Kronika Diecezji Sandomierskiej”, 111 (2018) nr 5–6, s. 375–380.
- Gurba S., *Święty Jan Paweł II widziany poprzez pamiątki kolekcjonerskie – Muzeum Jana Pawła II w Stalowej Woli*, „Kronika Diecezji Sandomierskiej”, 108 (2015) nr 9–10, s. 594–602.
- Hamryszczak A., *Muzeum Lat Dziecięcych Prymasa Tysiąclecia Stefana Kardynała Wyszyńskiego w Zuzeli*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, 114 (2020) s. 97–122, DOI: 10.31743/abmk.11773.

- Historia parafii*, Parafia Kraczkowa, <https://kraczkowa.przemyska.pl/more-2/>, dostęp: 2.01.2021.
- Historia*, Sanktuarium Św. Jana Pawła II w Krośnie, <https://piotrjana.pl/sanktuarium/muzeum/>, dostęp: 2.01.2021.
- Instytucje*, Diecezja Drohiczyńska, <https://drohiczynska.pl/diecezja/instytucje/#tab-id-21>, dostęp: 2.01.2021.
- Konieczka-Śliwińska D., Roszak S., *Między szkołą, muzeum i archiwum. Dylematy współpracy i konkurencji w edukacji historycznej*, „Klio. Czasopismo poświęcone dziejom Polski i powszechnym”, 34 (3)/2015, s. 43–61.
- Leszczynski M., *Funkcja pastoralna muzeów kościelnych: (omówienie dokumentu Stolicy Apostolskiej)*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, 79 (2003) s. 147–150, DOI: 10.31743/abmk.9401.
- Leszczynski M., *Muzea kościelne według aktualnego prawodawstwa Kościoła katolickiego*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, 85 (2006) s. 103–118, DOI: 10.31743/abmk.10051.
- Leszczynski M., *Obrazek religijny w misji ewangelizacyjnej Kościoła*, „Resovia Sacra”, 21 (2014) s. 279–283.
- Leszczynski M., *Ochrona zabytków kultury sakralnej w świetle aktualnego prawa Kościoła Katolickiego*, „Muzealnictwo”, 49 (2009), s. 79–88.
- Leszczynski M., *Troska Papieskiej Komisji ds. Kościelnych Dóbr Kultury o zachowanie dziedzictwa kulturowego Kościoła*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, 86 (2006) s. 17–25, DOI: 10.31743/abmk.10068.
- Łobos J., *Peregrynacja krzyża Jana Pawła II w archidiecezji przemyskiej*, Przemysł 2011.
- Mac, *Kraczkowa*, w: *Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, t. 4, red. F. Sulimierski, Warszawa 1883, s. 578–579.
- Mapa dotacji, <https://mapadotacji.gov.pl/projekty/764842/>, dostęp: 2.01.2021
- Mokrzycki M., Grysiak B., *Miejsce dla każdego. Opowieść o świętości Jana Pawła II*, Kraków 2013.
- Muzeum Archidiecezjalne w Przemysłu. Przewodnik*, Przemysł [b.d.w].
- Muzeum bł. ks. Jerzego Popiełuszki, <https://muzeumkspopieluszki.pl/>, dostęp: 02.01.2021.
- Muzeum Diecezjalne w Tarnowie, <https://muzeum.diecezja.tarnow.pl/>, dostęp: 30.11.2021.
- Muzeum św. Maksymiliana [Marii Kolbego] w Niepokalanowie, <https://niepokalanow.pl/klasztor/muzeum/muzeum-sw-maksymiliana>, dostęp: 02.01.2021
- Opiela M., *Integralne wychowanie człowieka w koncepcji pedagogicznej Edmunda Bojanowskiego*, „Roczniki Pedagogiczne”, 9 (45) 2017, s. 39–49, DOI:10.18290/rped.20179s-4.
- Partyka W., *Funkcja duszpasterska Muzeum Archidiecezjalnego im. bł. Józefa Sebastiana Pelczara, Biskupa w Przemysłu*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, 79 (2003) s. 137–145, DOI: 10.31743/abmk.9399 .
- Pietruszka J., *Muzeum Dom Rodzinny Ojca Świętego Jana Pawła II w Wadowicach – dom świętego*, w: *Muzea kościelne wobec nowych wyzwań*, red. N. W. Błażejczyk, P. Majewski, Warszawa 2019, s. 215–225.

- Pyka H., *Muzeum Kościoła. Charakter i funkcja*, w: *Muzeum kościelne w perspektywie zadań i trendów współczesnego muzealnictwa*, Katowice 2013, s. 17–24.
- Rędzioch W., *Malarka papieży*, *Niedziela Ogólnopolska* 21 (2000), <https://www.niedziela.pl/artukul/64609/nd/Malarka-papiezy>, dostęp: 2.01.2021.
- Rusak A., *Aktualność pastoralnej i dydaktycznej roli polskich muzeów i skarbów kościelnych*, w: *Muzeum kościelne w perspektywie zadań i trendów współczesnego muzealnictwa*, red. T. Dudek Bujarek, Katowice 2013, s. 32–38.
- Sala papieska*, Opactwo Jarosławskie, <https://opactwo.pl/zwiedzanie/sala-papieska/>, dostęp: 2.01.2021.
- Skrzydłewska B., *Muzea Kościoła katolickiego w Polsce. Informator*, Kielce 2004.
- Skrzydłewska B., *Muzeum wyznaniowe. Funkcja – cele – zadania*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, 112 (2019) s. 349–356, DOI: 10.31743/abmk.2019.112.18.
- Skrzydłewska B., *Problemy i wyzwania muzealnictwa kościelnego w Polsce. Historia i współczesność*, w: *Muzea kościelne wobec nowych wyzwań*, red. N. W. Błażejczyk, P. Majewski, Warszawa 2019, s. 133–146.
- Szady J., *Biography in the Museum: A Multimedia Presentation of Saint Zygmunt Szczęśny Feliński's Life*, „Biografistyka Pedagogiczna”, 5 (2020) nr 2, s. 173–189, DOI: 10.36578/BP.2020.05.24.
- Szczebak W., *Muzeum Diecezjalne w Tarnowie wobec celów i zadań muzealnictwa kościelnego*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, 67 (1997) s. 99–140, DOI: 10.31743/abmk.8723.
- W Kraczkowej otwarto Dom Pamięci św. Jana Pawła II*, „Głos Gminy Łańcut”, 5 (2019) s. 13.
- Wajsprych D., *Wychowanie integralne jako emancypacyjna przestrzeń edukacji religijnej*, „Paedagogia Christiana”, 21 (2008) nr 1, s. 53–65, DOI: 10.12775/PCh.2008.003.
- Witczuk M., *Otwarto Dom Pamięci św. Jana Pawła II*, „Głos Gminy Łańcut”, 5 (2019) s. 13.
- Z miłości do Jana Pawła II, Z ks. Mieczysławem Biziozem, proboszczem parafii Kraczkowa rozmawia Elżbieta Jękot*, rzecznik prasowy Szkoły Podstawowej im. Jana Pawła II w Kraczkowej, <https://www.niedziela.pl/artukul/51434/nd/Z-milosci-do-Jana-Pawla-II>, dostęp: 02.01.2021.